

BABEL.

februari 2022
Jaargang 30
Nummer 04

De vrouwen van *Damn*, *Honey* over feminisme, mannenhaat en seks

Volgens Plato's Aristophanes kun je met trots bottomen | Mijn relatie ging uit vanwege de seks

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

BEELD

Het plafond van mijn voorstellingsvermogen

11

OPINIE

Let's (not) talk about sex, baby

18

ESSAY

De mythe van de asexuele senior

25

TALIGE WENDING

Voulez-vous manger beschuit avec moi?

27

03 HOOFDREDACTIONEEL •
door Kevin Hoogeveen /// **04 IN DE GEEST VAN VATSYAYANA**

• door Loïs Blank /// **06 UIT DE OUDE TOREN JAREN**

80 PORNO • door Peer Schouten /// **07 INTERVIEW DAMN HONEY •** door

Tammie Schoots /// **11 BEELD •** door Lucas Gortemaker

/// **12 ACHTERGROND OP Z'N GRIEKS •** door Kevin Hoogeveen

/// **14 COLUMN •** door Sonja Buljevac

/// **15 ESSAY ASEKSUELE SENIOR •** door Afra van Ooijen

/// **18 OPINIE PRATEN OVER SEKS •** door Teske Wortman

/// **20 COLUMN •** door Tammie Schoots

/// **21 GGG COME AS YOU ARE •** door Loïs Blank

/// **22 ESSAY VERBODEN VRUCHTEN EN FALLISCHE GROENTEN •** door Teske Wortman

/// **24 MOKUM DWALEN LANGS VERHALEN •** door Maartje van Tessel

/// **25 OPINIE LERAAR-LEERLING VERHOUDINGEN •** door Afra van Ooijen

/// **27 TALIGE WENDING BESCHUITJE ETEN •** door Sonja Buljevac

/// **28 ACHTERKANT GEDICHT •** door Kevin Hoogeveen

Lieve Babel-lezer,

Het *Babel*-thema van deze maand is seks. Aan de ene kant is het een geweldig thema om als nieuwe hoofdredacteur mijn eerste hoofdredactionele introductie voor te schrijven. Anderzijds is het een opgave om origineel te zijn. In deze tweeledige themabelichting zitten al drie mogelijke bruggetjes naar seks: 'geweldig', 'eerste keer' en 'blijf maar eens origineel'. Experimenteren houdt de zaken spannend. Ook deze *Babel* gaat verschillende kanten op. Ouderenseks passeert de revue, in het gezelschap van seksuele voedselassociaties en kamasutra. Seks als gespreksonderwerp kan leiden tot haantjesgedrag en opschepperij, terwijl het helemaal niet voor iedereen altijd leuk is. Seks heeft een lange geschiedenis, en maakt als thema bij onze schrijvers verschillende dingen los.

Seks is ook in de afgelopen twee coronajaren een veelbesproken thema geweest. Het virus heeft de beleving ervan gekleurd – *as you all might know*. Of 2022 een coronajaar wordt, is aan dit begin nog ongewis. Wel is zeker dat 2020 en 2021 coronajaren waren. Aan het begin van het hele COVID-gedoe moest je nog wat beter op je seksuele gezondheid passen dan ervoor. De SOA-poli was, in de GGD-regio waar ik toen woonde tenminste, slechts beperkt open. In de boostermaand januari, toen zo veel mogelijk GGD-personeel voor het zetten van boosters werd ingeschakeld, was dit in Amsterdam wederom het geval. Het was gelukkig niet helemaal onmogelijk een afspraak te maken. Nu, seks kan ook goed zonder soa's. Soms heb je echter pech.

Pech had je in het begin van de pandemie ook als je geen partner had. Een *one-on-one* na een avondje uitgaan zat er niet meer in. In mijn ervaring maakte iedereen kortstondig de overstap naar online daten. Veel spannender dan wandelen – als je al afsprak – werd een date vaak niet. Oké, sommigen hadden het geluk dat zij op een app als Grindr terecht konden. Ook hier was het aanvankelijk rustig. Met de vordering van de tijd verdween de angstvalligheid. Na een avondklok, waarin je wel erg zeker moest zijn van of je je date leuk genoeg vond om ook nog eens te blijven slapen, kwam er wat meer ademruimte door een stijgende vaccinatiegraad.

Dit hoofdredactioneel heeft niet de pretentie een kroniek van seks in COVID-tijden te zijn. Wel blijkt uit deze korte beschouwing dat corona op alles invloed heeft, zelfs als je het niet gehad hebt. Zouden de afgelopen twee jaren invloed hebben gehad op hoe we als samenleving en als individu met seks omgaan? Hoe gaat het komende jaar er *sex-wise* uitzien? Grote vragen, zonder definitief antwoord in deze editie. Wel is zeker dat je nu de *Babel* geopend hebt. Ze biedt je, hoop ik, op een andere manier ook een vorm van genot.

Liefs, **Loïs & Kevin**

Seksen als een ideale koning

Voor de rubriek ‘In de geest van’ onderzoeken onze redacteurs elke maand het gedachtegoed of leven van een opvallende geesteswetenschapper. Dit nummer leest Loïs het werk van Vatsyayana: de *Kamasoetra*, een van de bekendste boeken over seks. Dit boek wordt over het algemeen geassocieerd met seksstandjes, maar is dat inderdaad waar het over gaat?

Tekst /// **Loïs Blank** Beeld /// **Jolan Lammertink**

Ik keek of de universiteitsbibliotheek toevallig een online vertaling van de *Kamasoetra* voor mij had, maar dat was helaas niet het geval. Onze geliefde universiteit blijkt geen sekshandboek te verschaffen. Gelukkig vond ik er één online voor de prachtige prijs van zes euro (met hardcover!) – het koopje lag de volgende dag op de mat. Ideaal voor tijdens de quarantaine, de timing kon niet beter.

Al snel kwam ik erachter dat mijn idee van de *Kamasoetra* – gebaseerd op hoe men erover spreekt – niet bleek te kloppen. De *Kamasoetra* behoort tot de bekendste boeken uit de Indiase literatuur en is waarschijnlijk geschreven in de tweede eeuw na Christus door Vatsyayana, een Indiase filosoof. Het eerste dat opvalt is dat in de inleiding direct wordt uitgelegd dat de *Kamasoetra* nooit geschreven is als handboek. *Kamasoetra* betekent letterlijk zoiets als ‘kernachtige uitspraken (soetra’s) over het seksleven (Kama)’. Dat het geen handboek is, volgt al uit de taal waarin het is geschreven, het Sanskrit. Dit werd enkel beheerst door intellectuelen – als de *Kamasoetra* dus een handboek zou zijn, was het geschreven voor een zeer selecte groep mensen. We weten dat het geen handboek is omdat het Sanskrit niet gebruikt werd voor persoonlijke zaken of zaken met een direct nut; deze taal gebruiken voor een zelfhulpboek is daarom uiterst onlogisch. Geen handboek dus, maar wat dan wel?

Waar het Sanskrit voor werd gebruikt, waren zaken die aanspraak maakten op eeuwigdurende geldigheid en die boven het praktische en dagelijkse stonden. Daarmee wordt bedoeld dat het algemene, tijdloze methoden beschrijft voor het oplossen van bepaalde problemen – in het geval van de *Kamasoetra* problemen rondom seks. Het gaat in het boek vooral om de kunst van het analyseren. Om seks in kaart te brengen wordt het teruggebracht tot begrippen en categorieën. Herman Tiekens, vertaler van het boek, stelt dat de *Kamasoetra* eigenlijk een persiflage is op de *Arthashastra*, een ander bekend boek uit de Indiase traditie over staatkunde. Dat de *Kamasoetra* een parodie is, blijkt uit de vorm waarin het is geschreven; die lijkt zeer sterk op de vorm van de *Arthashastra*. De *Kamasoetra* is dus een parodie op een wetenschappelijke tekst. Waar de *Arthashastra* de ideale koning beschrijft, richt de *Kamasoetra* zich op seks en liefde – en de sociale context van die twee thema’s. De serieusheid waarmee dit wordt gedaan is, zo stelt Tiekens, bedoeld als grap. De reden dat wij de *Kamasoetra* vandaag de dag vooral kennen als ‘boek met seksstandjes’ is een gevolg van latere erotische dichtkunst, waarin het boek opnieuw werd geparodieerd. Hierdoor is boek twee, *Vrijen en seks*, nu alom bekend, maar wat staat er dan in de andere zes delen?

De zeven boeken der Kamasoetra

Het eerste boek is een algemene inleiding en zet onder andere de drie doelen van het leven uiteen: geloof, geld en liefde. De *Kamasoetra* focust op de liefde. Liefde en seks zijn volgens de *Kamasoetra* dingen waar je aan begint na het afronden van je studie (oeps) en seksueel genot ontstaat als het bewustzijn, bezeten van opwindings, zijn doel bereikt. Daar wordt het niet veel duidelijker van, maar gelukkig zijn er twee plekken om te rade te gaan voor vragen daarover: 1) de *Kamasoetra* – of jij even dat je deze *Babel* leest – of 2) mensen uit de grote stad.

“Toch enig dat ‘schuren’
achttien eeuwen geleden
al bestond?”

Wat verder in het boek sterk naar voren komt, is het categoriseren van allerlei zaken: bijvoorbeeld de typen vrouwen (o.a. meisje, levensgenieter en prostituee) en mannen op basis van formaat van het geslachtsdeel (de haas, de stier en de hengst). Van deze categorieën worden de combinaties weer uiteengezet, alles op zo’n klinische manier dat er van seksuele spanning nog weinig te bekennen is. Al met al leest de *Kamasoetra* voor een groot deel als een seksencyclopedie. Genot komt echter wel expliciet aan bod: ‘Het genot van de vrouw is identiek aan dat van de man doordat ze tot dezelfde mensensoort behoren. Wel doe je er goed aan een vrouw zo te verwennen dat zij als eerste haar hoogtepunt bereikt’ (boek 2. 1: 30-37). Verder is het lezen van de *Kamasoetra* op veel plekken uitermate komisch. Toch enig, dat ‘schuren’ achttien eeuwen geleden al bestond? Vijftienjarige ik had het zeer waarschijnlijk niet onder de categorie ‘omhelzingen’ gezet, maar ach. Ook de benamingen in het boek zijn werkelijk zalig; zo heeft de liggende omhelzing de pakkende naam ‘rijst met sesam mengen’, wordt er in de *Kamasoetra* ook ‘getandenborstelkust’ en ‘ge-

pro-formakust’ (het leest bijna als studententaal). Wat verder opvalt is dat alles in het boek wordt besproken. Zo worden ook de mogelijke manieren van nagelkrassen schematisch uiteengezet. Kromme kras in de hals of op de borsten? Dan heb je een ‘halvemaan’ getekend. Als je dat tweemaal doet met de openingen naar elkaar heb je een ‘cirkel’. Vatsyayana beschrijft acht verschillende nagelkrassen, moge de bingo beginnen.

Het derde en vierde boek gaan over het vinden en behouden van een echtgenoot en over de hiërarchie binnen een harem en het versieren van vrouwen in het algemeen. Hier lees je dat Vatsyayana het afraadde om met meerdere dames uit hetzelfde huis te gaan; het idee van ‘don’t shit where you eat’ gaat dus al een tijdje mee. Het zesde boek gaat over de prostituee en hoe zij te werk gaat. Hier lezen we de redenen om klanten te weigeren, de smoezen die gebruikt kunnen worden om hun meer geld af te troggelen, hoe van klanten af te komen en de manier waarop de prostituee haar geld moet boekhouden en investeren. Hier zien we dus een uitgebreide uiteenzetting van alle aspecten van dat beroep.

Het laatste boek is er voor degene voor wie de *Kamasoetra* niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Het beschrijft esoterische praktijken, zoals geurende zalven die je onweerstaanbaar maken, en recepten voor potentieverhogende middelen, waarvan het gebruik in de volgende passage ten zeerste wordt afgeraden – peperkorrels en chili’s bleken toch niet voor op de edele delen.

Is er, ondanks dat de *Kamasoetra* dus geen handboek is, toch iets dat we kunnen halen uit het lezen van dit oude schrift over seks? Waar dit boek een goed voorbeeld van is, is dat het geen blad voor de mond neemt over het thema seks – van een taboe of schaamte is absoluut geen sprake. Sterker nog, alle onderwerpen worden met evenveel woorden beschreven, waardoor er ook geen waardeoordeel lijkt te hangen aan de verschillende onderwerpen. Ja, het tweede boek bespreekt wellicht allerlei seksstandjes, maar het suggereert niet dat het ene beter is dan het andere. Er wordt enkel soms vermeld dat een bepaalde handeling veel oefening vergt. Verder kan ik het lezen van dit boek zeker aanraden als amusement, al is het alleen maar vanwege de komische namen en encyclopedische beschrijvingen. Gaat het je Kama verbeteren? Lees die soetra’s en je komt het vanzelf te weten. ▲

Lekker vies!

De vergane glorie van de jaren-tachtig-porno

Aankomende september bestaat *Babel* 30 jaar, wat we niet zomaar voorbij willen laten gaan. In aanloop naar het jubileum wandelen we door de gangen van De toren Babel - duiken we in het archief - om zodoende elk nummer een stuk dat we tegenkomen te herdrukken. Deze maand Peer Schoutens pleidooi voor smerige porno: uit jaargang 12, zomer 2004.

Tekst: Peer Schouten
Beeld: Pam de Sterke

Volgens Freud zijn seksuele driften de primaire drijfveren voor ons dagelijks handelen, en kijkend naar mijzelf klopt dat wel. De enige reden dat ik schrijf, en zelfs studeer, is om me tegenover de vrouwen te onder-scheiden van andere mannen. Dat het in de praktijk niet altijd even goed wil vlotten met mij en de dames, snap ik dan ook niet. Zoals menig andere vent vergrijp ik me op moeilijke momenten wel eens aan de porno, natuurlijk zonder me neer te leggen bij deze tijdelijke setback.

Het enige wat ik hoef te doen, is mijn computer aanzetten en bij een zoekmachine 'free sex movies' intoetsen. Binnen een halve seconde wachten er duizenden films op me. Meteen schreeuwen de tietten en andere intieme lichaamsdelen me toe. Wat nog het meest opvalt aan al die lichaamsdelen, is dat ze zo perfect zijn. Niet alleen zijn alle borsten even groot maar alle vrouwen hebben zo'n mooie, egale, gebruinde huid, nergens haar... Gedurende de siliconenrevolutie heeft heel de erotische industrie zich laten volspuiten met rubber, zodat nu alles recht hangt en mooi rond is. De computer doet de rest; met een fotobewerkingsprogramma is zo een pukkel of wat haar weggewerkt. Het moet niet makkelijk zijn om anno 2004 puber te zijn. Wanneer je nooit met een meisje bent geweest, en je verwachtingen zich ophopen door al die stiekeme fantasieën achter papa's computer, dan moet het een hele schok zijn om in het echt een blote vrouw te zien. In mijn tijd moest je het doen met een geheimzinnig pakketje dat in de klas van hand tot hand ging; ik was wat minder populair, dus ik kreeg het pakketje als laatste. Thuis was het vlug uitpakken, en als mijn ouders wegwaren dan was het zover. Gordijnen dicht, video in de recorder, en kijken maar. Wat ik te zien kreeg, was verre van mooi.

Eerder schokkend. Een enorme hoeveelheid schaamhaar en roze vlees drong zich aan mij op, zodat ik niet langer wist of ik hier nou opgewonden van raakte of niet. Een iel ventje met veel te lang haar, bij elkaar gehouden door een zweetbandje, bewoog met een verbeteren blik op en neer, terwijl een lelijke dame met hangende borsten en een buikje zó hard in het Duits schreeuwde dat zelfs ik me ervoor

schaamde. Dat was nou eenmaal het enige wat er in mijn tijd was. Vieze blaadjes waren nog echt vies. Als je daarmee opgroeit, is de realiteit alleen maar een genot, dan kan helemaal niets je teleurstellen. Stiekem kijk ik met heimwee terug naar de tijd dat seks alleen in het Duits verkrijgbaar en nog echt iets smerigs was.

Damn, Honey over hoe grote feministische verandering, heel klein begint

Geile fantasieën, fijne seksspeeltjes en verhalen waarvan je van je stoel glijdt. Zeg je seks, dan kom je Nydia van Voorthuizen en Marie Lotte Hagen tegen. Hun platform *Damn, Honey*, bestaande uit een succesvolle podcast, een boekenserie en talloze andere publicaties, behandelen onderwerpen als intimiteit, emancipatie en vooral plezier. Waar de meeste seksverhalen bestaan uit gladde haarloze vrouwen met onrealistische vormen, die door de ogen van hijgerige oude mannetjes worden bekeken, ontworstelen deze moderne Dolle Mina's zich uit de *male gaze*. Iedereen die niet de interesse van het mannendictaat trekt, doet bij hen mee: bicultureel, transgender, non-binair, neurodivers, dik, dun, en radicale boegbeelden van vroeger. Ze komen stuk voor stuk aan het woord. Deze vernieuwende feministen geven een inkijkje in hun visie op seks, macht, rebellie en hoe feminisme bij jezelf begint.

Tekst /// Tammie Schoots Beeld /// Ishara Merhai

Het Volkshotel, waar het *Damn, Honey*-kantoor zich bevindt, torent boven me uit. Het statige gebouw met rijke geschiedenis doet niet onder voor de vragen in mijn glitterende notitieboekje. Omdat Nydia en Marie Lotte gerust leidende stemmen op het gebied van feminisme te noemen zijn, ben ik van plan om ze uit te horen over de grote kwesties van deze tijd. Ik wil hen meenemen in de abstractie, want wanneer krijg je nou de kans om feminisme echt uit te diepen?

Waar Marie Lotte een paarse trui en een felle flair-broek met paisleyprint droeg, heeft Nydia een soortgelijke kleurencombinatie aan. 'We beginnen in elkaar te veranderen,' grappen ze zodra ik hun kantoortje binnestap. In mijn ooghoek steekt een vrouw van kleur op een canvasdoek haar middelvinger omhoog. De vriendinnen schuwen neonkleuren niet. Als een snoepjespot zijn de oorspronkelijk grauwe muren opgefleurd met felle kleurtjes. 'Dat is onze vulvamuur en aan deze kant hangen naaktfoto's van onszelf,' wijst Nydia. Van een gezonde dosis humor zijn deze denkers in elk geval niet vies.

Wat is Damn Honey?

Nydia: 'Heel praktisch, *Damn, Honey* is een intersectioneel feministisch platform dat bestaat uit allerlei losse delen, zoals een podcast, boeken voor tieners *Yes, Baby* en *Queer, Baby*, een seksverhalenbundel *Damn Horny*, ons eerste pamflet *Damn, Honey* en het boek *Heb je nou al een vriend?* Dat laatste krijgt een nieuwe titel want men dacht dat het een handboek was om een vriend te vinden en dat is het letterlijk niet.'

Marie Lotte: 'We willen radicale gelijkwaardigheid. We maken dat meestal kleiner door te zeggen dat we willen dat iedereen doet waar hij/zij/hen zelf zin in heeft, zolang je daar geen andere mensen mee schaadt. We willen mensen aanmoedigen om na te denken over de wereld om hen heen en je dingen af te vragen.'

Is seks volgens jullie politiek?

Nydia: 'Ik denk dat er veel denkbeelden zijn in 'de maatschappij' over wat seks is en hoe je je hoort te gedragen. In het geval van penisvaginaseks, man en vrouw, kunnen beiden

een bepaalde rol spelen waarvan ze denken dat het zo hoort. Vroeger masturbeerde ik door een deken tegen mijn clitoris aan te drukken. Dan dacht ik dat dat niet echt masturberen was. Bij 'echte seks' moet er immers iets in, en dan moet je klaarkomen. Dat is onzin. Ook als je samen met iemand, in mijn geval een man, het bed gaat delen, kan gebeuren dat je verwacht dat hij het initiatief neemt. Dan moet jij als vrouw zeggen: nee, nee, nee!'

Wie bepaalt wat goede seks is?

Nydia: 'Jijzelf, vind ik. Alleen krijg je zo veel beelden waardoor je denkt dat goede seks betekent dat je urenlang moet kreunen of dat er BDSM bij komt kijken of dat het met veel verschillende mensen moet zijn, dat je moet klaarkomen...'

Marie Lotte: '...of dat het vijf keer in de week moet. Ik vond het juist bevrijdend toen ik seks ging hebben met vrouwen. Voorheen datete ik met mannen. Toen ging ik ook heel erg mee in dat heersende beeld over de rolverdeling van man en vrouw.'

Nydia: 'Überhaupt door het idee dat jij met een man moest daten, ging je mee in een beeld.'

Marie Lotte: 'Dat is waar. Ik ging goed op de romantische komedies en dacht: ik moet later een vriend. Later vielen ook al die heteronormatieve beelden weg. Wij zijn twee vrouwen, dus er is er niet standaard één galanter dan de ander of één die betaalt op een date. Ik vond dat bevrijdend, omdat je dat afwisselt en er geen verwachtingen op je schouders liggen voordat je bent begonnen. Ik hoor

vaker van mensen met een queer-relatie dat die veel chiller is dan een heterorelatie. Zij, mensen die queer daten, moeten eerst uit al die hokjes komen, voordat ze weer opnieuw kunnen beginnen en ontdekken wat ze zelf willen.'

Hoe heeft een beweging zoals MeToo effect gehad op seks?

Het valt stil.

Marie Lotte: 'Je stelt veel te grote vragen.'

Nydia: 'Ik vind het moeilijk om dit te beantwoorden. Het gaat veel meer over hoe individuele mensen ons beïnvloed hebben, iemand zoals Ellen Laan [red. hoogleraar seksuologie in het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam].'

Marie Lotte: 'We kwamen haar meteen bij ons eerste boek tegen. Zij is de rode draad in *Damn, Honey*, zeker in het seksgedeelte.'

Ik word ook wel eens uitgescholden voor Dolle Mina en dan denk ik: weet jij wel wat je zegt?

Nydia: 'Zo leerde zij mij dat je vulva zegt en geen vagina. Dat laatste is slechts het inwendige gedeelte. Ik leerde dit pas als volwassen vrouw.'

Hebben jullie nog meer inspiratiebronnen?

Marie Lotte: 'Ik vind het gewoon sowieso leuk om te leren over queer-voorbeelden. Ik heb me daar nooit zo in verdiept. Ik heb recent geleerd over Frieda Belinfante [red. verzetsheldin tijdens de Tweede Wereldoorlog en prominent feministe], maar ook over de feministische lesbische groepen uit de jaren 70. Ik vind het geweldig om te leren over wie mij voor zijn gegaan. Ik hoef het wiel niet uit te vinden, maar voer een gezamenlijke strijd. Dan heb ik het echter niet over seks. Ik vind het gewoon leuk dat die feministische en queer-mensen er zijn geweest en dat ze dan

ook een spotlight krijgen. Het gevoel dat ik in een langere traditie van feminisme sta. Het opende mijn ogen gewoon dat je historisch besef moet hebben en dat had ik eigenlijk nooit. Dat is pas iets van de afgelopen jaren. De Dolle Mina's stredden voor hetzelfde als wij, ze schreven ook pamfletjes. Het is fijn om te weten dat wij niet de enigen zijn die komen met: dit is onrechtvaardig.'

Nydia: 'De Dolle Mina's worden afgeschilderd als compleet rare wijven. Er was een interview waarin Sigrid Kaag werd gevraagd of ze feministe is. Toen zei ze: 'Niet een Dolle Mina, hoor!' Terwijl dat voor ons het grootste compliment is dat je ons kan geven. Het mocht een stuk intersectioneler, maar de humor waarmee ze onderwerpen aansneden is net zoals bij ons. Op een ludieke manier, zoals mannen nafluiten op straat om te laten zien: dit is raar. Dat deden ze in de jaren 60 en 70.'

Marie Lotte: 'Ik word ook wel eens uitgescholden voor Dolle Mina en dan denk ik: weet jij wel wat je zegt?'

Nydia: 'Het is een goede tactiek om vrouwen die iets te zeggen hebben buiten spel te zetten.'

Hebben jullie je ooit geschaamd om te zeggen dat je een feminist bent?

Nydia: 'Als andere mensen die hun hond uitlaten me vragen wat ik doe, dan vind ik het toch een beetje raar om te zeggen dat ik een podcast maak enzo.'

Marie Lotte kniffelt: 'Ik zeg dan altijd, ik ben voltijd feminist. Ik zeg het dan altijd alsof het een grap is; ik krijg het er gewoon niet met een stalen gezicht uit.'

Zijn er meningen die aan jullie worden toegeschreven als feminist?

Nydia: 'Ja, dat sowieso. Mensen hebben meteen een bepaald beeld van je: boos, met okselhaar. Ik ben dan ook boos en ik heb okselhaar.. Dat is dus ook het grappige.'

Marie Lotte: 'En ik ben oprecht een mannenhater. Ik vind mannen oprecht kut. Eerst maakte ik daar altijd een grapje van, ook omdat ik niet de woorden had om het uit te leggen. Nu heb ik dat pamflet van Pauline Harmange, *Mannen ik haat ze*, en daarmee

heb ik handvatten gekregen om te kunnen zeggen dat ik een mannenhater ben. Het wordt neergezet als iets slechts en polariserends, maar dat is ook omdat mensen niet luisteren en niet vragen: maar hoezo dan? Mensen reageren meteen. We hebben ooit in een *Instagram*-post gevraagd of mensen wilden vertellen waarom ze mannen haatten. Nou, de wereld was te klein. Men gaat meteen in een kramp en vraagt niet wat erachter zit. Het gaat er natuurlijk om dat je helemaal lamgeslagen bent van al het geweld dat mannen vrouwen aandoen.'

Hoe ga je met zo'n situatie om?

Marie Lotte: 'Meestal zeg ik het ofwel om provocerend te zijn of in een gezelschap waar we er om kunnen lachen.'

Nydia: 'We zijn *Damn, Honey* begonnen in 2018. Het platform bestaat nu langer tijdens dan zonder corona. De mensen kom je niet meer tegen. Je staat niet meer op een random borrel waar je iemand tegenkomt die tegen het feminisme is. Je hebt je vrienden, je

familie, maar die weten onderhand wel waar ik voor sta.'

Willen jullie meer mensen bereiken?

Nydia: 'Dat is erg dubbel, want aan de ene kant wil je de boodschap verspreiden, maar aan de andere kant krijg je ook een bak aan haat over je heen zoals Marie Lotte bij De slimste mens - alleen al omdat je aangekondigd wordt als feminist. Dat is eigenlijk al genoeg om mensen ontzettend boos te krijgen. Je moet je afvragen of je die mensen wel wilt aanspreken. Er is nog veel winst te behalen binnen de gemeenschap. Er zijn nog zo veel aannames over hoe je je hoort te gedragen. Dan heb je ook nog seksisme, racisme, transfoobie en noem maar op.'

Marie Lotte: 'Als je ziet wat wij al allemaal hebben geleerd binnen drie jaar, moet je je voorstellen wat alle luisteraars te leren hebben. Het is gewoon een *ongoing process*.'

Nydia: 'Het is fijn om een plek te hebben om over mannenhaat of het uitkoken van de

menstruatiecup te praten zonder meteen te worden weggezet als radicale feminist.'

Marie Lotte: 'Voor je het weet, zit je jezelf weer te verdedigen en dan kan je er helemaal geen goed en inhoudelijk gesprek over hebben.'

Als platform wil je dus voorbij de ABC's van feminisme gaan?

Nydia: 'Ja, maar tegelijkertijd onderwerpen aankaarten waar je niet meteen aan denkt zodra je feminisme zegt, zoals seksspeeltjes. Het is een superluchtig onderwerp, maar tegelijkertijd moet je er nog wel over kunnen praten met elkaar. We hebben een aflevering over lichaamshaar gemaakt, maar wel pas drie maanden geleden voor het eerst. Dat is bij uitstek een feministisch onderwerp. Je kan een inhoudelijk gesprek voeren, maar je moet dan eerst voorbij de vooroordelen over feminisme en okselhaar gaan. Het is prettig dat wij dat zelf kunnen doen. Terwijl wij als we het in een tijdschrift over okselhaar hebben het al gauw is: daar heb je die feminist weer met haar okselhaar.'

Marie Lotte: 'Daarbij, meestal heb je, op televisie en radio bijvoorbeeld, maar een paar minuten. Dat is voor ons te kort. Je wilt ook wel eens gewoon van gedachte kunnen veranderen.'

Bij het verlaten van het *Damn, Honey* kantoor, bevielt me enige gêne. Ik had basale vragen onder hun neus gedrukt, over MeToo en politiek, maar daar gaan deze feministen helemaal niet over. Vanuit hun persoonlijke ervaring proberen ze machtsstructuren te breken. Niet alle grote veranderingen zijn tegen te houden of bij te sturen, dan kan je maar beter een realistisch steentje bijdragen. Ook de aanname dat Nydia en Marie Lotte het grote publiek bedienen was foutief. Deze denkers praten niet (alleen) tegen een cisgender heteroseksueel publiek met weinig kennis van vrouwenemcipatie, maar babelen het liefst tegen hun eigen mensen. Laten dit nou net de personen zijn, die zichzelf nooit op andere feministische platforms terugzien. Daarmee beoefenen ze zelf, wat ze ons proberen te leren: iedereen moet doen waar hij/zij/hen zelf zin in heeft, zolang je daar geen andere mensen mee schaadt. ▲

Het plafond van mijn voorstellingsvermogen

Voor de rubriek 'Beeld' maakt één van onze beeldredacteurs een beeld, waar een redacteur vervolgens een tekst bij schrijft. Deze maand maakte Fieke het beeld en schreef Lucas er een gedicht bij.

Tekst /// Lucas Gortemaker Beeld /// Fieke de Groot

Vandaag is alweer de
tweede zonnige dag van 1985.
Meteorologie of geschiedenis
interesseren mij eigenlijk
hooguit oppervlakkig.
Geconcentreerder observeer ik
neerddwarrelende croissantvlokken
of wegtrekkende roze wolken
in de reflectie van een
plastic flesje cranberrysap.
De basgitaar van Bootsyt Collins
schreeuwt opnieuw om aandacht.
Of ik voortaan liever met jou ben,
is daarentegen twijfelachtig.
Liever blijf ik een hulst bij nacht of
nog liever een volwassen vrouw
in de kracht van haar leven
of op de rand van het bed.

Op z’n Grieks: de Oudheid en je blik op de geschiedenis van seks

Toen ik mij op het gymnasium voor mijn Nederlandse leeslijst door *De berg van licht* (1905) van Louis Couperus worstelde, stond ik versteld van de vrije seksuele moraal die hij zijn hoofdpersoon, keizer Helegabalus, toeschreef. De hoeveelheid orgies had ik niet verwacht in een boek uit het begin van de twintigste eeuw, noch kwam Couperus’ Helegabalus overeen met mijn beeld van strenge en stoere Romeinse keizers. Het is niet mijn bedoeling Couperusliefhebbers te grieven, maar de pikante elementen maakten het uitlezen van het naturalistische *De berg van licht* voor mij een iets minder zware opgave.

Tekst /// Kevin Hoogeveen Beeld /// Imke Chatrou

Na het schrijven van een boekbespreking voor mijn literatuurdossier heb ik het boek verder weinig aandacht geschonken. Ik had geen waardering voor Couperus ontwikkeld. Toch kruiste het boek op een later moment opnieuw mijn pad. Op de universiteit las ik gedeeltelijk de geschiedschrijving van de Romeinse senator Cassius Dio. Hierin stuitte ik wederom op de, op zijn zachtst gezegd, flamboyante keizer Helegabalus. Zonder Couperus’ tot in den treure gedetailleerde romantisering beschreef Cassius Dio een keizer die ongeremd en in alle openheid seksuele avonturen beleefde, die je niet direct zou verwachten van een Romeinse keizer. In de manuscriptentraditie van teksten uit de Oudheid heeft seks wel in meer gevallen dan dat van Cassius Dio de tand des tijds doorstaan. Het gaat hierbij ook vaker om seks die afwijkt van de heteronorm; de maatgevende (monogame) man-met-vrouwstandaard. Seks in de klassieken heeft mijn beleving en waardering van seksualiteit in al haar diversiteit zeker deels vormgegeven. Ik wil nu wat klassiekers aflopen, bekend en minder bekend, om je te laten delen in de rijkdom van ons klassieke erfgoed.

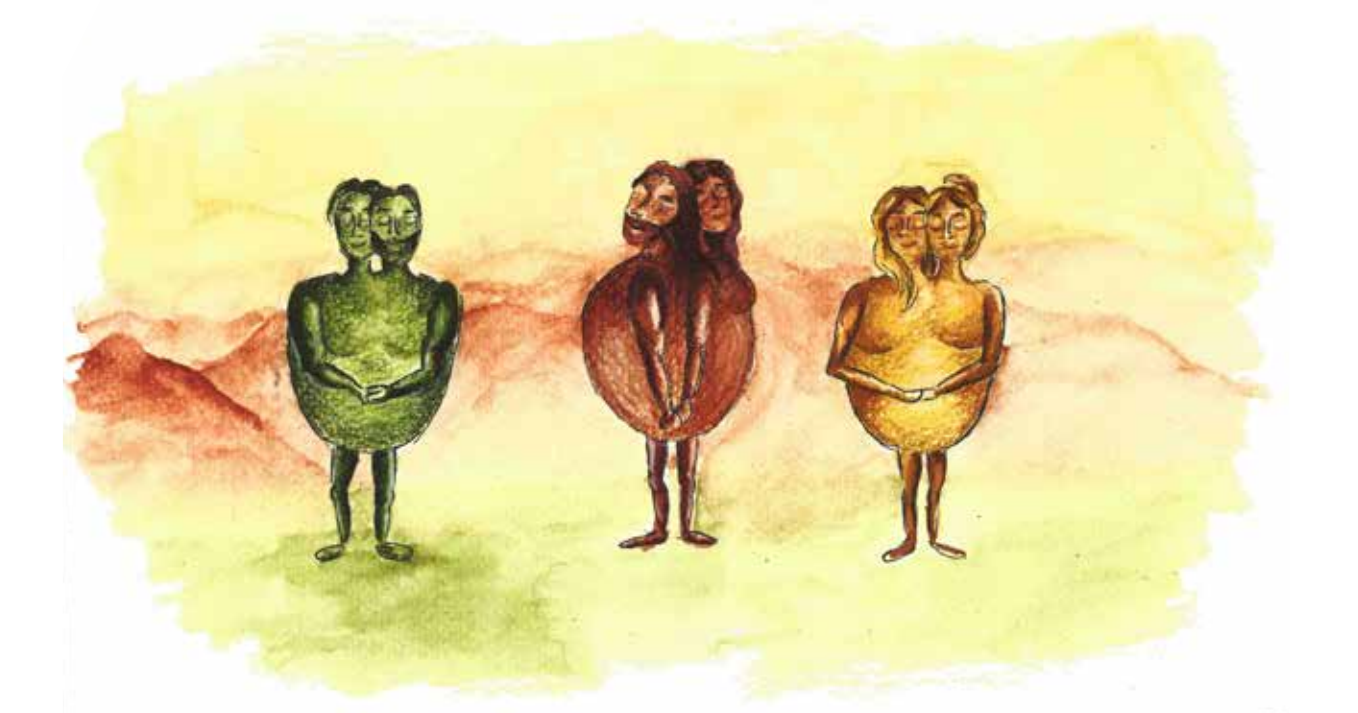
Voordat ik met je in Helegabalus’ sexcapades duik, een korte disclaimer: waarschijnlijk is een groot deel van Cassius Dio’s beschrijving schromelijk overdreven. Het is wat je noemt *damnatio memoriae*: Helegabalus werd na zijn dood verguisd. Toch heeft Cassius Dio allerlei zaken beschreven die blijkbaar niet ondenkbaar waren in zijn tijd. Zaken die, om met wijlen historicus Michel-Rolph Trouillot te spreken, *unthinkable* zijn in een tijd, halen de bronnen niet. Cassius Dio’s schets van Helegabalus bevat veel herkenbare elementen. Zo was zijn Helegabalus niet alleen Romeins keizer, maar ook een nogal kieskeurige *size queen*. In de overgeleverde samenvatting van boek tachtig van Cassius Dio’s *Romeinse Geschiedenis* lezen we het volgende verhaal. Helegabalus had mensen in dienst die voor hem zochten naar groot geschapen mannen. Zij vertelden hem over ene Aurelius Zoticus, een enorm grootgeschapen, knappe atleet. Deze werd met veel egards ontvangen in Rome en werd Helegabalus’ minnaar. Een hoveling vreesde de macht die Zoticus over de keizer had. Hij bedacht daarom een list, waarin hij de keizerlijke wijnschenkers zover kreeg

Zoticus een middelkje te geven dat hem impotent maakte. De atleet viel al diezelfde nacht in ongenade. De keizer had door de list van de hoveling niets meer aan de goed uitziende dekhengst. Zoticus moest Rome ontvluchten.

In de Griekse stadstaat van Plato’s Aristophanes kun je met trots bottomen

Of het verhaal over Zoticus en Helegabalus helemaal klopt, is onzeker. Cassius Dio spreidt niet per se een positieve waardering van bottoms tentoon. Hij brengt het vooral in verband met een negatief gewaardeerde vrouwelijkheid, en daarmee, in zijn ogen, zwakheid. Zijn schildering van Helegabalus is ondanks de *bottom shaming* wel bewijs voor het bestaan en de bekendheid van deze seksuele positie. De voorkeur voor ‘groot’ is opvallend. Mogelijk heeft Cassius Dio bij de genderrolinversie, in dit geval het beschrijven van Helegabalus als ‘verwijfd’, zijn kennis over de voorkeuren van sommige vrouwen gebruikt. Een andere mogelijkheid is dat sommige bottoms ook voor het pornotijdperk de lat hoog legden bij hun lengte- en breedtecriteria.

De *young lover* is niet afwezig in de Oudheid. Keizer Hadrianus (76-138 n.Chr.) was smoorverliefd op zijn Antinoös. Ook Griekse bronnen getuigen seksuele relaties tussen mannen. Nu oogst pederastie naar huidige morele standaarden weinig waardering. Deze praktijk, waarbij volwassen mannen seks hadden met een adolescent, was veelvoorkomend. Homoseksualiteit in de Oudheid is echter meer dan pederastie. Oude teksten spreken soms boven verwachting positief over homoseksualiteit. In Plato’s *Symposium* zijn volgens Aristophanes verhoudingen tussen een man en een vrouw, twee vrouwen of twee mannen in waarde gelijk doordat het verlangen, de eros, twee ‘helften’ samenbrengt. Sidenote: Plato is niet eenduidig, in *Wetten en Phaedros* zingt hij een iets ander lied. Er is, los van Plato, een geval bekend waarin twee mannen zó gesteld waren op een en dezelfde jongere man dat zij bereid waren ver te gaan om met hem te zijn. Er volgde een rechtszaak over mishandeling. Het pleidooi van een van de twee partijen is bekend. Je leest over Simons pogingen de

jongeman Theodotos voor zich te winnen bij de Atheense redenaar Lysias. In de Griekse stadstaat van Plato’s Aristophanes kun je met trots bottomen als man, en is het volgens sommigen de normaalste zaak van de wereld dat een groep vrouwen geen interesse heeft in mannen. In eveneens Griekse sferen treffen we de dichteres Sappho. Zij woonde op het eiland Lesbos en leefde een paar eeuwen voor Plato. Van haar weten we dat zij vrouwen interessanter vond dan mannen.

In de wereld van de Oudheid zien we niet enkel oudere mannen met jongere mannen gaan. Van de dichter Catullus (84-47 v.Chr.) weten we dat hij een van de vele minnaars was van een rijke, oudere vrouw: Clodia Pulchra. Catullus heeft vele soorten poëzie geschreven. Een gedicht dat mij uit mijn middelbareschooltijd is bijgebleven is *Carmen II*, over zijn ‘musje’. Het Latijnse woord *passer* kun je vertalen met ‘musje’, het vogeltje, maar het kan ook duiden op het mannelijke geslachtsdeel. De eerste twee regels geven wel een goede indruk van het gedicht:

Passer, deliciae meae puellae,
quicum ludere, quem in sinu tenere
[...] solet [...]

Musje, lieveling van mijn meisje
met wie zij gewoon is te spelen, welke zij gewoonlijk in haar schoot vasthoudt.

De ‘zij’ is hier hoogstwaarschijnlijk Catullus’ muze Clodia. Zij heeft haar slechte reputatie te danken aan een weinig flatteuze redevoering van Cicero, een van de beroemdste redenaars uit de Klassieke Oudheid. In *Pro Caelio* beschuldigt hij haar van prostitutie, incest met haar broer en het vergiftigen van haar man. Mogelijk is zij in deze redevoering echter juist het slachtoffer van vrouwonvriendelijke stereotypering vanwege haar vrije levenswandel. Zij had lol in haar leven en iedereen leek het te weten. Haters had ze klaarblijkelijk ook.

Het meeste bronnenmateriaal dat overgeleverd is, is afkomstig van mannen. Hoe het nou precies zat, weten we niet altijd. Het idee dat de Romeinse Vestaalse maagden een grote zwarte fallus vereerden in hun voor mannen verboden tempel is vooral een fantasie van deze mannen. Hier moeten we toegeven dat we niet alles weten. De Oudheid is bovendien breder dan enkel de wereld van Grieken en Romeinen. Zo hebben we bronnen over hoe positief Kelten tegenover homoseksualiteit leken te staan.

Dit korte essay heeft seks in de Klassieken slechts gedeeltelijk behandeld. Er valt nog zo veel te bespreken. Toch hoop ik aangetoond te hebben dat seks in al haar variatie van alle tijden is. In het Rome van Cicero en Catullus hadden rijke dames toyboys en in Athene moest de knappe Theodotos de mannen van zich afslaan. Sappho schreef over haar gevoelens voor vrouwen. Seksualiteit is, in al haar diversiteit, een alledaagse menselijke werkelijkheid, ook in het verleden. ▲

Vertel eens (n)iets over jezelf

Tekst /// **Sonja Buljevac**
Beeld /// **Amanda Vlieger**

‘Nu ben ik benieuwd wie jullie zijn!’ Deze zin kondigt een onvermijdelijke, hersendodende nachtmerrie aan: het voorstelrondje. Een sociaal ritueel waarbij twintig ongeveer dezelfde mensen (soort zoekt soort) hakkellend opnoemen hoe ze heten, hoe oud ze zijn, wat ze studeren en waar ze vandaan komen. De ervaren voorstellers vermelden daar ook nog hun hobby’s bij. Tegen de tijd dat je op de helft van de groep bent, zijn er al drie Laura’s voorbij gekomen, houdt iedereen van ‘Netflix kijken en soms een beetje sporten’ en ben je al je vertrouwen in de mensheid verloren.

De drang om ons voor te stellen in een nieuwe groep is moeilijk te weerstaan, maar in de praktijk is het vrij nutteloos. Het heeft waarschijnlijk een evolutionaire functie; als de sabeltandtijger weet dat jullie allebei uit de Achterhoek komen, heeft hij minder trek om je als lunch op te vreten, zo iets. Maar dat is iets tussen jullie twee. Wanneer meer dan vijf mensen hetzelfde riedeltje beginnen op te dreunen, wordt het onmogelijk om geconcentreerd te luisteren en nog onmogelijker om die informatie op te slaan. In honderd procent van de gevallen klappen docenten, nadat alle kersverse studenten hun zegje hebben gedaan, kordaat in hun handen en grinniken: ‘Dat waren héél veel namen, ik ga m’n best doen ze allemaal te onthouden!’, om drie maanden later nadrukkelijk zwijgend slechts naar je te knikken als je je hand opsteekt.

Nog erger is als de leider van de groep besluit om het even ‘helemaal anders’ te doen. Daarmee bedoelt diegene dat je, naast de standaardvragen, ook nog een lollig, ludiek feitje over jezelf moet delen. Een aantal welbekende klassiekers: ‘Welk verkeersbord ben je?’, ‘Hoe was je eerste zoen?’, ‘Waar mogen we jou ’s nachts voor wakker maken?’ en – alsof je dat met een groep vreemden wil delen – ‘Wat is je meest gênante moment ooit?’. Probeer daar maar eens zo op te antwoorden dat je niet arrogant, ongemakkelijk of emotioneel instabiel overkomt. Mij is dat in elk geval nog niet gelukt.

Zo spookt mijn antwoord in de eerste week van de brugklas nog altijd

door mijn hoofd. Voor de beeldvorming: ik was een ongemakkelijke boekenwurm met niet-geëpileerde wenkbrauwen, een *Hello Kitty*-schoudertas (ja, echt, vraag me niet waarom) en een flinke dosis puberale onzekerheid. Daarnaast wilde ik ontzettend graag ‘erbij’ horen, maar had ik geen flauw benul van hoe dat moest. Toen mijn mentor op de eerste dag voorstelde dat onze klas elkaar maar eens moest leren kennen, zette ik me schrap. Welke vraag er nu ook zou komen, het was van monumentaal belang dat ik een antwoord gaf waaruit bleek hoe gevat en cool ik was.

De oh zo originele vraag die mijn mentor en biologiedocent had bedacht, luidde als volgt: ‘Welk dier zou je willen zijn?’

Had ik nou helemaal vooraan in de klas gezeten, dan zou ik mijn antwoord misschien nog kunnen wijten aan zenuwen of te weinig voorbereidingstijd. Maar ik zat helemaal aan de andere kant van het lokaal en was als een van de laatsten aan de beurt. De meeste meisjes zouden een kat zijn, de meeste jongens een hond, en de echte grapjassen vonden zichzelf een luiaard. Af en toe zat er iemand tussen die verklaarde iets elegants of indrukwekkends te willen zijn, zoals een dolfin of een leeuw. Meer dan genoeg inspiratie, zou je denken, voor elfjarige Sonja om met een degelijk antwoord te komen, of tenminste, in vredesnaam, een saai antwoord dat niemand zou onthouden. Maar wat zei ik toen het noodlottige moment eindelijk daar was?

‘Ik zou een koe zijn.’

Zelfs mijn leraar kon zijn lachen niet verbergen. Mijn uitleg over hoe heerlijk het is om de hele dag in een zonnig weiland te chillen en gras te herkauwen, maakte geen verschil. Ik had mezelf onlosmakelijk verbonden aan een log, loeiend boerderijdier. ▲

Tijd om de mythe van de asexuele senior te doorbreken

Waarom heb ik geen zin in om de *Sex and the City* revival te kijken? Is dat omdat in deze nieuwe versie, die onder de noemer *And Just Like That...* gaat, het oude succesrecept niet compleet is nu Kim Cattrall niet meer zal verschijnen als de *fan-favorite* Samantha Jones? Is het omdat veel visies van toen, zoals het stereotype van de ‘gay best friend’-karakters, het ontbreken van karakters van kleur en uitgekauwde verhaallijnen over vrouwen die op zoek zijn naar ‘de ware’ steeds meer gezien worden als achterhaald? Of heeft het simpelweg te maken met dat ik stiekem niet zo geïnteresseerd ben in het seksleven van Carrie, Charlotte en Miranda, omdat ze een bepaalde leeftijd hebben bereikt. Een leeftijd waarbij de vage, ongeschreven scheidslijn is gepasseerd die bepaalt of we mensen wel of niet zien als seksuele wezens. Het zal voor mij een combinatie zijn van alle drie de factoren. Maar waar ik bij de eerste twee redenen geen ongemak of gêne voel en bovendien wordt bijgestaan door kritieken uit onder andere *The New York Times*, kruipt het akelige gevoel omhoog dat de derde reden neigt naar leeftijdsdiscriminatie. Want waarom zou ik seizoenen lang geïnteresseerd toekijken hoe Carrie en co elkaar als dertigers vertellen over hun nachtelijke avontuurtjes, terwijl ik bij een Carrie van middelbare leeftijd denk ‘laat alsjeblieft zitten’?

Tekst /// **Afra van Ooijen** Beeld /// **Fieke de Groot**

Het staat me bij dat eenzelfde soort gevoel opkwam toen ik de HBO-serie *Girls* keek. In deze millennial variant van *Sex and the City* betrapte ik mezelf erop dat ik scènes over de seksualiteit van de ouders van de hoofdpersoon Hannah het liefst doorspoelde. Zonde, want deze verhaallijn biedt ook een boeiend perspectief omdat het kampt met de worsteling van Hannahs vader die op latere leeftijd uit de kast komt. Dit alles zette me aan het denken over hoe er weinig gepraat wordt over senioren en seksualiteit. Hoe komt dat? Weet ik er niets van of wil ik er niets van weten? Komt dat niet omdat er sowieso weinig representatie is van mensen ‘op leeftijd’ in relatie tot seks in de media, of dit nou in films, boeken, talkshows of reclames zijn?

Bejaarden in bed

Na een flinke Googlesessie bleek dat er al veel onderzoek is gedaan naar de seksualiteit van mensen boven de vijftig. Keer op keer con-

cluderen deze studies dat er een hardnekkige mythe heerst die rimpels en grijze haren gelijkstelt aan een dalend libido en zelfs asexualiteit. Deze mythe van de senior zonder seks blijkt in de werkelijkheid totaal niet te kloppen. Deze doelgroep blijkt namelijk over het algemeen nog evenveel seksuele verlangens te hebben als toen ze jong waren en tot op hoge leeftijd seksueel actief te blijven, mits zij gezond zijn. Een studie vanuit de American Psychological Association in 2014 wijst uit dat circa zestig procent van de mannen en dertig procent van de vrouwen tussen de tachtig en honderd jaar nog seksueel actief zijn. Een andere studie uitgevoerd van 1971 tot 2001 in Zweden, wijst zelfs uit dat seksuele activiteit onder senioren door de jaren heen steeds meer toeneemt. Met het vooruitzicht dat we straks allemaal honderd jaar oud worden is het fijn om te weten dat onze seksualiteit niet op de helft van ons leven al passé is. Helaas zorgt de mythe van de asexuele senior nu voor een stigmatisering van de seksualiteit van ouderen, die praktische en medische consequenties

Keer op keer concluderen studies over de seksualiteit van senioren dat er een hardnekkige mythe heerst die rimpels en grijze haren gelijkstelt aan een dalend libido en zelfs asexualiteit

met zich meebrengen. Zo zorgt deze mythe er bijvoorbeeld voor dat er vaak te weinig rekening wordt gehouden met privacy voor ouderen in bejaardentehuizen en wordt het in sommige bejaardentehuizen zelfs afgehouden. Medisch gezien blijkt dat seksualiteit onder ouderen amper besproken wordt met de huisarts. Lichamelijke en medische informatie die van belang zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals erectieproblemen voor mannen, moeite met vochtig worden voor vrouwen na de overgang, maar ook geslachtsziektes, worden zo minder makkelijk verspreid en kwalen worden zo minder snel behandeld.

Senioren en seksscènes

Het is inmiddels hopelijk duidelijk dat ouderen nog steeds seks hebben. Waarom wordt er dan zo weinig over verteld? Zonder representatie van seksueel actieve ouderen is het namelijk gemakkelijk om in de mythe van de asexuele senior te blijven geloven. Ik moet bekennen dat ik bijna nooit films zie waarin het seksuele verlangen tussen twee oude mensen ervan afspat. Ik besloot op onderzoek uit te gaan en zulke films blijken wel degelijk te bestaan. Waarom ben ik zulke films nooit eerder tegengekomen? Is dit iets onbewusts of ga ik ze op-

zettelijk uit de weg? Tijd voor verandering dus. Ik heb *La Grande Bellezza* (2013) gekeken, waarin de bedscène tussen de hoofdpersoon Jep en de stripper van middelbare leeftijd Ramona me intrigeerde. Jep en Ramona brengen de hele ochtend door in bed zonder seks te hebben, maar weten desondanks een sensuele intimiteit over te brengen. Ze zijn objectief gezien niet zo 'perfect oud' als Monica Bellucci, maar zijn prachtig in hun zelfverzekerdheid. Bovendien bewijst Ramona dat tatoeages nog steeds sexy kunnen zijn als je ouder bent. *La Grande Bellezza* voelt aan als een succesvolle 'coming-of-age' film maar dan voor zestigers. Hierna staat onder andere de Netflix-serie *Grace and Frankie* op mijn lijstje, waarin een rode draad is dat je op late leeftijd altijd kan blijven ontwikkelen en kan blijven experimenteren, dat er nog steeds drama's in vriendschappen voorvallen en dat nieuwe verliefdheden kunnen groeien. Kortom, *Grace and Frankie* gaat over dat oud worden niet gelijk staat aan langzaam weg creperen achter de geraniums. Ik heb besloten *And Just Like That...* toch over te slaan. Niet vanwege de leeftijden, maar omdat ik Samantha Jones een te groot gemis vind. Hannahs vader in *Girls* heeft daarentegen mijn volle aandacht verdiend. De seksualiteit van ouderen die buiten het heteronormatieve spectrum vallen, blijken namelijk al helemaal onderbelicht te zijn in studies en vormen van representaties.

Dat ouderen seks hebben is nu duidelijk. Waarom wordt er dan zo weinig over verteld?

Tegelijkertijd heerst er een dubbele standaard als het gaat om de representatie van de seksualiteit van oude mannen ten opzichte van oude vrouwen. Zo wordt er minder snel opgekeken van grote leeftijdsverschillen tussen oudere mannen en jonge vrouwen. Denk bijvoorbeeld aan hoe de seksuele spanning tussen Scarlett Johansson (toentertijd zeventien) en de middelbare Bill Murray in *Lost in Translation* (2003) acceptabel gevonden leek te worden, of hoe Robert de Niro in de verschutting van een comedy, *Dirty Grandpa* (2016), een weduwnaar speelt die met zijn kleinzoon op *spring break* achter jonge vrouwen aan gaat. Kijk vervolgens naar hoeveel heisa er werd gemaakt over het leeftijdsverschil tussen de 51-jarige Monica Bellucci als 'Bond Woman' in *Spectre* (2015) tegenover de vier jaar jongere Daniel Craig. Het lijkt er daarom op dat we de seksualiteit van de oude man meer accepteren dan die van de oude vrouw. En dan valt Monica Bellucci nog binnen het normatieve schoonheidsideaal. Zou het niet mooi zijn als het een keer normaal gevonden wordt om de seksualiteit weer te geven van de vijftigplus vrouw met een paar kilootjes meer, zonder zandloperfiguur, uitgelubberd, gerimpeld en al?

Zonder representatie van seksueel actieve ouderen is het namelijk gemakkelijk om in de mythe van de asexuele senior te blijven geloven

De zoektocht naar de seksuele senior gaat verder

Mijn zoektocht over dit onderwerp was nog niet voorbij en voor ik het wist kwam ik terecht in een hartverwarmende serie artikelen over tachtigers die verliefd werden, en jawel, daar hoorde de liefde bedrijven ook bij. In een van die interviews in *The New York Times* vertelt een vrouw van 86 hoe ze op haar eerste date met haar nieuwe vriend van 89 naar een film van Amy Schumer ging en vervolgens werd versierd met de woorden: 'Winter is coming. It's getting cold. I'm not going to want to go to home tonight', waarna ze met elkaar in bed doken.

Ik ben nog niet op het punt dat ik wil weten wat mijn familieleden van zestigplus allemaal uitspoken, maar ik zou graag ruimdenkender willen zijn als het gaat over de seksuele ervaringen van ouderen. Het is de hoogste tijd om hun seksualiteit te normaliseren en te stoppen met de preutse houding ten opzichte van oude lichamen. Ik hoop dat er in de toekomst meer vormen van representaties in bijvoorbeeld films, series en boeken komen die de intimiteit, sensualiteit en ordinaire seks van ouderen durven weer te geven. En nogmaals, met het vooruitzicht we straks allemaal honderd jaar worden, is het toch echt een fijn idee dat onze seksualiteit niet op de helft van ons leven al verleden tijd is. ▲

Let's (not) talk about sex, baby

Seks. We zien het op tv, lezen erover, het is het onderwerp van veel liedjes en een favoriet gespreksonderwerp van vele. In films en televisie zijn er liefdevolle seksscenes, maar ook vurige of juist hele saaie. We horen erover in songteksten van liefdesliedjes of in clubbangers. De gesprekken die we erover voeren zijn soms grappig of juist heel kwetsbaar en andere keren zijn de gesprekken ongemakkelijk en wil je ze eigenlijk liever niet voeren. De manier waarop we over seks praten heeft gevolgen. Zo zijn er verschillende factoren die het risico op het plegen of meemaken van ongewenst seksueel gedrag vergroten. Niet alleen opvoeding, educatie en romantische partners dragen hier aan bij, maar iemands hele sociale kring heeft hier invloed op.

Tekst /// **Teske Wortman** Beeld /// **Bob Foulidis**

Studenten praten graag en veel over seks. Meestal tijdens drankspellen of via vragenlijsten zoals de *purity* test of zo eentje waarmee je panda- of tijgerpunten kunt meten. Het lijkt wel een potje Cluedo als je de vragen leest: 'Wie heeft het gedaan? Waar is het gebeurd? En hoe?' Dit lijken simpele open vragen, toch zijn er veel verkeerde reacties en is antwoorden dikwijls een complexe taak. Hoe te reageren als je geen fijne seksuele ervaringen hebt gehad? Wat moet je zeggen als er van seksuele ervaring geen sprake is en je dat misschien wel graag zo wilt houden? Of misschien ben je er nog niet klaar voor om zo openlijk over je seksualiteit te praten in bepaalde gezelschappen. Voor dit soort kwetsbaarheid is vaak geen ruimte wanneer bezopen mensen zich jouw seksuele ervaringen, of het gebrek daaraan, proberen toe te eigenen.

Veel twintigers doen dolgraag dingen die bij het volwassen leven horen: seks, alcohol en allerlei soorten drugs. Wat is er volwassener dan dat? Mensen gaan hiermee helemaal los. Veel studenten eten alles wat ze van hun ouders niet mochten eten wanneer ze op kamers gaan. Ze proppen zich vol met snoep en pizza, puur omdat het kan en omdat het cool is. Uit onderzoek van European Addiction Research blijkt daarnaast dat bij studenten tussen de 18 en 24 jaar in het hoger onderwijs uit Amsterdam zwaar drinken veel voorkomend is. Iedereen zal het herkennen, die ene vriend die altijd opschept over hoe lam ze wel niet was en dat ze zich niks meer kan herinneren van het afgelopen weekend.

Zo praten de studenten ook over seks. Wat hun bedpartner over het delen van intieme details vindt, wordt hierbij vaak niet in acht genomen.

Jongeren willen graag volwassen dingen doen, maar er wordt naar mijn mening vaak kinderachtig mee omgegaan. Alsof je op het speelveld vertelt dat je een horror game hebt gespeeld waar je eigenlijk nog veel te jong voor bent. Je speelt het niet omdat je er plezier uit haalt, maar om in de pauze smoezend aan je vrienden te kunnen vertellen dat je het hebt gedaan. Dikwijls lijkt het alsof drugsavonturen en seksuele escapades alleen plaatsvinden zodat de deelnemers er later glunderen mee kunnen pochen. Seks en drugs zijn leuke vormen van tijdverdrijf, maar waarom zou je het alleen doen om er later mee te pronken?

Van alle kanten krijgen jongeren te horen hoe seks moet zijn en hoe er mee moet worden omgegaan. Zonder dat we het doorhebben krijgen we op dagelijkse basis veel kleine lessen over seks en de liefde. Via tv, films, boeken, muziek, social media en de mensen om ons heen leren we over hoe we de wereld en onszelf moeten beschouwen. We leren wat normaal wordt gevonden en wat niet. Dat sommige dingen zo horen en dat andere dingen vies of raar zijn. Mensen krijgen een vertekend beeld van seks.

Al deze stukjes vormen samen een mentaal script over hoe een seksuele ervaring zou moeten verlopen en wat je daarbij moet voelen. Dit is niet perse iets negatiefs.

Sommige mensen hebben een duidelijk beeld van wat ze willen en nemen daarbij hun eigen grenzen mee. Helaas geldt dit niet voor iedereen. Niet iedereen weet wat ze fijn vinden en waar hun grenzen liggen.

Door de toegang die veel studenten van jongs af aan al hebben gehad tot het internet zijn veel mensen op jonge leeftijd al in aanraking gekomen met pornografie. Uit een onderzoek van jeugdhulp blijkt het kijken van agressieve porno, waarin de illusie wordt gewekt dat het slachtoffer de seks lekker vindt een vorm van risicogedrag is dat de kans op betrokkenheid met seksueel geweld vergroot. Dit klinkt als een extreem voorbeeld maar iedereen kent iemand die ooit seksueel geweld heeft meegemaakt, ook jij. Maar liefst 14% van de vrouwen en meisjes en 3% van de mannen en jongens tussen de 12 en 25 jaar heeft ooit seksueel geweld meegemaakt. Over deze ervaringen wordt niet veel gesproken, 1 op de 3 jongens en 1 op de 4 meisjes die te maken gehad hebben met seksueel geweld hebben het nooit met anderen over gesproken.

Doordat seksueel trauma weinig besproken wordt weten veel mensen niet wat voor een lading sommige seks gerelateerde vragen hebben. Ook voor mensen die op andere vlakken buiten de norm vallen doordat ze afwijken van de hetero en cisgender norm of doordat ze simpelweg geen interesse hebben in seks of gesprekken daarover, kunnen moeite hebben met beantwoorden van wellicht goedbedoelde vragen. Er ontstaat een rare spanning tussen eerlijk

antwoord geven, jezelf blootstellen aan de harde veroordelingen van anderen en liegen om de sfeer te redden terwijl je onder zelfverloochening moet lijden.

Voor buiten de norm vallen lijkt vaak geen plaats. Er is onwijs veel groepsdruk om dingen te delen die je misschien liever voor jezelf zou houden: je moet je verhaal vertellen of je moet drinken. Dus als je niet wilt praten moet je net zo lang strafslokken nemen totdat je gemakkelijker je eigen grenzen zal overschrijden. Ook worden dit soort spellen vaak gespeeld als manier om kennis te maken, soms in een groep onzekere en gespannen mensen. Als je de waarheid dan toch deelt, dan is een uniek intiem moment niet langer van jou. Je wordt een anekdote voor iemand anders.

Een gelaagd moment wordt iets ordinairs, opgehakt in behapbare brokjes die makkelijk te verteren zijn voor mensen die honger naar smakeloze roddels. Dit soort roddels vormen voor vrouwen een risico op reputatieschade vanwege de dubbele seksuele moraal waar seksueel actief zijn voor mannen statusverhogend is en voor vrouwen juist verlagend.

Niet iedereen hoeft alles te weten, ook al vragen veel mensen ernaar alsof ze recht hebben op al jouw ervaringen. Het is makkelijk om te zeggen dat anderen zich niet te veel moeten aantrekken wat jij over ze zegt en dat jij je niet te veel moet aantrekken wat anderen over jou zeggen. In praktijk is dat echter voor velen vaak lastig. Bedenk bij jezelf of je bepaalde vragen wel

moet stellen en of mensen zin hebben om jouw verhalen aan te horen. Probeer ook zelf meer op andere te letten tijdens gesprekken over seks. En als je merkt dat bepaalde mensen je niet respecteren bedenk je dan of dit wel mensen zijn met wie je om wilt gaan. Terwijl je praat, geef je vorm wat voor mens jij bent. Hoe we over seks praten bepaalt hoe we seks en onszelf gaan zien. ▲

Wat rijmt op accusatie?

Tekst /// Tammie Schoots

Beeld /// Fiona Triest

In de stiekeme minuutjes wanneer de zon op z'n hoogst staat, kan hij mijn raam niet zien. Op warme zomerdagen is dat precies wanneer mijn klok kwart voor 1 slaat en ik nog tien seconden op mijn vingers tel. In de winter is het een uurtje eerder. Op zulke momenten reflecteren de lichtstralen op mijn hoge kozijn, zodat hij wordt verblind maar ik vanaf mijn straatkant gewoon nog door mijn ramen kan kijken. Die kennis bezit ik niet door een of andere hachelijke berekening volgens de wetten van Fresnel, maar door geniepig spieken. Elke dag wel een paar keer. Als hij me zag, dan dook ik naar beneden. Een goede ononderbroken loer was bijna onmogelijk toen hij besloot zijn werk-pc naar het raam toe te draaien. Toevalligerwijs nadat hij me voor de zoveelste keer betrapte.

Ik trok mijn laatste vinger omhoog, tijd om te staren. Meestal zat hij gestileerd te knikken achter zijn verouderde Windows, maar nu was zijn rossige blonde haar naar het raam gekeerd. Met ontblote schouders leek zijn lijf strak geconcentreerd te zijn op iets zich wat op zijn schoot bevond. Zijn arm maakte een sierlijke beweging die abrupt eindigde, alsof hij constant halve rondjes op zijn onderlijf tekende. De spier in zijn rechterschouderblad spande aan en liet weer even los. In een golvende beweging veranderde zijn schouder van strakke bollingen naar een schuin aflopende helling, en weer terug. Als een rups die de tijd neemt om rustig het blaadje af te kruipen. Mijn oplettende oog merkte een versnelling in het ritmische gebeuren. Steeds sneller bewoog hij heen en weer. Een zweetdruppeltje ontstond in het putje van zijn nek. Het zoutige vocht glibberde langs de haartjes op zijn rug totdat een ader, die langzaam uit zijn lijf leek te spatten, het van zijn rug afwendde.

Toet!Toet! Ik had zo gebiologeerd gekeken naar het schouwspel dat ik niet opmerkte dat de zon langzaam verplaatste. Een auto voor mijn appartementsgebouw toeterde opeens. Mijn ogen flitsen naar beneden. Ik merkte op hoe dicht ik bij het glas had gezeten doordat een rond, vochtig plekje langzaam van het glas verdween. Gepikeerd stak een vrouwtje – dat eruitzag alsof ze de honderd al had gepasseerd – haar middelvinger op. Twee langslopende vrouwen in lange gewaden hadden hun hoofden naar het duo gedraaid en liepen, alsof er niets was gebeurd, weer verder. De zon was net voorbij het punt van reflectie gegleden. Het feit dat ik me niet kon verschuilen maakte dit alleen maar spannender.

Mijn ogen fixeerden weer verlekkerd op zijn rug. Een rode plek was ontstaan net waar zijn beeldscherm zijn rug afsneed. De verkleuring verspreidde zich snel naar zijn nek. De beweging in zijn arm werd schokkeriger. Met zijn andere arm duwde hij de druppels in zijn nekhaartjes naar boven. De onderste lokken waren vochtig geworden. Zijn schouders draaide. Ik dook weg. Ik mocht hem niet

leuk vinden. Toen ik weer naar boven kwam zag ik dat hij iets schuin naar links was gaan verzitten. Iets vlezigs stak aan de rechterkant van het beeldscherm uit. Aan het uiteinde ontstond iets wits.

Ik had mijn bril opgezet en keek weer naar de overkant van de raam. Ik schrok. Hij keek me recht in mijn ogen aan. Met rode blosjes stond hij voor het raamkozijn, dat inmiddels wagenwijd openstond. Een briesje doet goed op broeierige dagen als deze. Hij had niets anders aan dan zwarte sportshorts onder zijn afgetrainde lijf. Een scheve glimlach ontstond op zijn gezicht. Hij knipoogde. In zijn kielzog zat een ietwat chagrijnige kat die waarschijnlijk net van zijn schoot af was gejaagd. De haren vanaf zijn kopje tot zijn staart waren gladder dan de rest van zijn wilde manen. Mijn overbuurjongen had het beest vol **adoratie** geaaid. ▲

Een speld in een sekshooiberg

Sex Education (2019): de razend populaire serie waarin de kijkers het leven volgen van de zestienjarige Otis Milburn, een Britse middelbare scholier die anderen - maar tegelijkertijd ook zichzelf - onderwijst over seks. Het pad dat Otis bewandelt gaat gepaard met pijnlijk herkenbaar horten en stoten, maar vanuit de positie van de kijker is dat uiterst vermakelijk. Tijdens het kijken van deze serie betrapte ik mezelf erop dat ik wenste dat deze serie al bestond toen ik zelf zestien was. Datzelfde gevoel had ik ook vaak tijdens het lezen van dr. Emily Nagoski's boek *Come As You Are* (2015). De ervaring van het lezen van dit boek als onderdeel van mijn eigen sex education wil ik hier met je delen.

Tekst /// **Loïs Blank** Beeld /// **Fiona Triest**

Vorig jaar ging mijn relatie uit. De reden dat het stuk liep, is er een waar je mensen minder vaak over hoort praten. 'We waren uit elkaar gegroeid', 'we waren niet meer gelukkig samen', 'de liefde was op', 'ik kwam erachter dat de ander vreemd ging'. Dit zijn allerlei mogelijke antwoorden die mensen geven wanneer je vraagt waarom een relatie uitging. Zelfs aan mensen die ze amper kennen. Sinds mijn relatie uitging verbaas ik me daarover omdat het toch iets heel persoonlijks blijft. Een zin die je wellicht een stuk minder vaak hebt gehoord is de volgende: '*Mijn relatie ging uit vanwege de seks*'. Mijn relatie ging inderdaad uit vanwege de seks.

Het kan moeilijk zijn om een plek te vinden waar je je ei kwijt kunt over dit thema. De studentenkringen maken het ook niet makkelijker; velen vertellen graag over hun scharrels, quarrels en veroveringen, maar zelden hoor je: 'Gisteren echt een leuk avondje uit gehad, niet geneukt'. Omringd met succesverhalen over seks, perfect uitzierende mensen op social media en filmscènes waarin seks perfect lijkt, is het moeilijk een plekje te vinden waar die volmaaktheid ontbreekt. Mijn zoektocht naar (h)erkenning kon beginnen en ik verwachtte dat het een speld in een sekshooiberg zou zijn.

Ik las het boek van Emily Nagoski, seksuele voorlichter en onderzoeker. Haar boek opent met een disclaimer, waar ze uiteen zet wat de schade is als gevolg van '*the fact that we've all been lied to, but it's no one's fault*'. De leugen die Nagoski bespreekt is het verhaal waar we in de westerse wereld mee opgroeien: het idee van vrouwelijke seksualiteit als *Men's sexuality Lite*; het idee dat de vrouwelijke seksualiteit een mildere variant is van de seksualiteit van mannen. De

schade die deze leugen veroorzaakt, wordt volgens Nagoski duidelijk als vrouwen naar haar therapie of lezingen komen met de overtuiging dat hun seks 'kapot' is. Vrouwen blijken vaak te denken dat ze niet functioneren op het gebied van seks en dat ze daardoor seksueel stuk zijn; een idee dat ook terug te zien is in Lize Korpershoek's documentaire met de titel *Mijn Seks Is Stuk* (2019)— wederom een aanrader. Het is een documentaire waar ik me erg in herkende.

Als er iets is wat Nagoski's boek laat zien aan de lezer is dat veel dingen, die nu wellicht als niet functionerend of stuk ervaren worden, heel erg normaal zijn. Dat mijn vorige relatie uitging vanwege seks, betekent niet dat ik kapot ben. Of zoals Nagoski het in de inleiding van het boek beschrijft: '*The information in this book will show you that whatever you're experiencing in your sexuality is the result of your sexual response mechanism functioning*

appropriately ... in an inappropriate world'. Maar haar boek is zeker niet alleen bedoeld voor mensen die problemen rondom seks ervaren. Ook is het niet enkel voor mensen met een vulva geschreven. Het bevat een bulk aan nieuwe informatie voor iedereen. Ik heb het geluk gehad op te groeien met een zus die nu verloskundige is, waardoor de vraag 'hoe was jouw dag?' automatisch een gesprek over vulva's tot stand bracht. Toch leerde elke pagina van Nagoski's boek mij iets nieuws. Wist je dat er maar tien procent overlap is tussen waar geslachtsdelen van vrouwen op reageren als 'sexual relevant' en waar het brein op reageert als 'sexually appealing'? Om nog een voorbeeld te geven van nieuwe informatie voor velen: Enige tijd geleden luisterde ik naar de podcast *Let's Talk About* waarin een vrouw opmerkte dat ze het een teken van goede seks vindt wanneer een man haar tijdens seks vraagt waar haar clitoris precies zit. Daar voegde ze echter direct aan toe dat het bijzonder is dat er mannen van haar leeftijd (25+) rondlopen die niet weten waar de clitoris zit. 'Kun je jouw eikel voor me aanwijzen' is een zin die toch minder voor de hand ligt in de slaapkamer. Desalniettemin denk ik dat het wenselijk zou zijn als seks een open discussie is - zowel binnen als buiten de slaapkamer.

Ik denk dat er voor iedereen met een vulva of iedereen die seks heeft met mensen met een vulva, informatie te vinden is in Nagoski's boek die bevredigend is om te lezen én zo kan uitpakken. Het boek heeft ook een Nederlandse editie: Kom als jezelf (2018)—mocht je nog een cadeau zoeken voor de zestiende verjaardag van je broer of zus. Want zoals Maeve Wiley zei in eerder genoemde serie: '*You should read Come As You Are by Emily Nagoski. It's a great book*'. ▲

Verboden vruchten en fallische groenten

Door de geschiedenis heen zijn er in vele culturen sterke verbanden te vinden tussen voedsel en geslachtsdelen. Zo kan voedsel een rol spelen in seksuele handelingen, maar ook in de manier waarop we over seks en lichamen praten. Veel voedselsoorten zijn universeel. Iedereen snapt dat een aubergine symbool kan staan voor een piemel omdat er op alle continenten zowel aubergines als piemels te vinden zijn en de vergelijking in vorm overduidelijk is. Zelfs mensen die nog nooit een aubergine gezien hebben kunnen door het globaliserende effect van het internet de wereldwijde online-taal begrijpen.

Tekst /// **Teske Wortman** Beeld /// **Winonah van den Bosch**

Voedsel en seks gaan allebei over lust. Het houdt de mens al bezig zolang we bestaan. Beide activiteiten prikkelen de zintuigen en kunnen gelinkt worden aan positieve gevoelens. Over sommige etenswaren wordt zelfs beweerd dat ze lustopwekkend zijn, zoals oesters en truffels. Ook alcohol is iets waar veel mensen ervaring mee hebben als het gaat om lustopwekkend eten en drinken. Wanneer voedsel komt kijken bij een erotische handeling is er sprake van voedsel-erotiek. Het gaat hierbij om veel meer dan alleen het gebruiken van voedsel bij het uitvoeren van een seksuele handeling. Denk bijvoorbeeld ook aan eetbaar ondergoed of eten van iemands lichaam af eten. Vrijgezellenfeesten zijn een treffende doelgroep als het gaat om erotische diners. Vaak komen daar stripacts bij kijken, of zoals een restaurant het online omschrijft: ‘Een ondeugende hunk met een sixpack of een bloedmooie dame in een pikant setje en een ondeugend toetje na.’ Op veel *bachelorette party’s* zijn er zoveel mogelijk producten in de vorm van een piemel aanwezig, waaronder de taart.

Snoepgoed is vaak terug te vinden in seksueel getinte taferelen. Er is een hele markt voor erotisch snoepgoed; van vrijwel ieder lichaamsdeel is online een variant te vinden van chocolade, pepermint of als lolly. Zoek naar de videoclip van Katy Perry’s nummer ‘California Gurls’ en je zult zien hoe de zangeres zich beweegt door een eiland van snoep en hoe slagroom uit haar BH spuit. Vooral lolly’s zijn populair als het om de combinatie van seks en zoetigheid. In het nummer ‘Candy Shop’ van rapper 50 Cent blijft het niet lang een mysterie waar hij op doelt wanneer hij zingt: ‘I’ll let you lick the lollipop, go ahead girl, don’t you stop.’ De vergelijking tussen penis en lolly is al zo vaak gemaakt dat ‘lollipop’ volgens Urban Dictionary zelfs penis is gaan betekenen. (Linken aan Lolita hype (mega problematisch), vrouwen (die op minderjarige meisjes lijken) die op seksuele wijze aan lolly’s likken).

Mousserende wijn wordt door sommigen gezien als lustopwekkend. Misschien komt het daardoor dat ‘hoerendiesel’ in het studentenwoordenboek voorkomt als een alternatieve benaming voor zoete witte wijn. Voor mensen die hoerendiesel te subtiel vinden zijn

er ook veel shotjes met suggestieve namen zoals ‘blowjob shot’, ‘slippery nipple’, ‘liquid viagra’ en het oh zo subtiel ‘screaming orgasm’. Voedselerotiek is ook terug te zien bij bodyshots, waarbij alcohol van of uit lichaamsdelen wordt gedronken.

De vergelijking tussen penis en lolly is al zo vaak gebruikt dat lollipop volgens Urban Dictionary zelfs penis is gaan betekenen

Ook in het dagelijks leven zien we subtiel versies van voedselerotiek in reclames. Mensen die in slow motion een grote hap van een burger nemen, met ogen dichtgeknepen van genot, waarna de scène eindigt met een shot van de verheerlijkte blik van de eter. Sensuele uitingen in reclames zijn gemakkelijk terug te vinden op televisie en in bladen. In veel Magnum-reclames wordt niet alleen een ijsje gelikt, maar wordt ook de huid gelikt en gekust, waardoor de Magnum soms helemaal niet meer de focus van het filmpje lijkt. Voedselerotiek in de komediefilm *American Pie* wordt getoond doordat de protagonist een appeltaart gebruikt om te masturberen. De film dankt zijn naam aan deze scène.

Seks en voedsel zijn ook met elkaar verbonden door de oordelen die mensen vellen over andermans eetgewoontes. In een experiment aan de Arizona State University in 1995 werd onderzocht of vrouwen moreel en seksueel worden veroordeeld op wat ze eten.

Aubergines, perziken en waterdruppeltjes vormen een manier om over seks te praten zonder het te hoeven zeggen

De deelnemers werden gevraagd naar hun meningen over de eetgewoontes van twee fictieve 21-jarige vrouwen van dezelfde lengte en hetzelfde gewicht. De eerste vrouw at fruit, salades, zelfgemaakt volkorenbrood, kip en aardappels. De tweede vrouw

at liever steak, hamburgers, frietjes, donuts en softijsjes. Het bleek dat de vrouw die gezond at gezien werd als moreel, vrouwelijk, aantrekkelijk en monogaam. De tweede werd eerder gelabeld als immoreel, onattent, onbezorgd en zou veel relaties hebben gehad.

Bepaalde etenswaren, vaak met een hoog suiker- of vetgehalte, worden geassocieerd met seksualiteit. In het negentiende-eeuwse Glasgow werd roomijs net geïntroduceerd door een Italiaan. Het ijs werd ervan beschuldigd de seksuele gewoontes van de jongeren te losbandig te maken. Dat de zoete versnapering geserveerd werd in nieuwe openbare eetgelegenheden maakte de dreiging alleen maar groter.

In ons taalgebruik zijn er ook veel verbanden te leggen tussen voedsel en seks. In de manier waarop emoji’s worden gebruikt is dit ook te zien. Natuurlijk zijn er geen emoji’s om geslachtsdelen weer te geven, maar mensen zijn creatieve wezens en hebben zich weten aan te passen aan hun omstandigheden. Aubergines, perziken en waterdruppeltjes worden gebruikt om over seks te praten zonder het expliciet te hoeven zeggen. Uit een onderzoek van de University of British Colombia blijkt dat de aubergine- en de perzik-emoji deel uitmaken van de meest verzonden emoji’s tijdens seksueel suggestieve berichtwisselingen.

Al deze voorbeelden zijn slechts een klein deel van de manieren waarop seks en voedsel met elkaar in verband staan. Ook in kunst, literatuur en zelfs de Bijbel is er terug te vinden hoe voedsel en seks metaforen voor elkaar kunnen zijn. Nu je weet hoe vaak mensen dit soort vergelijkingen maken zul je ze op de vreemdste plekken tegenkomen. Hoewel eten soms gewoon eten is en geslachtsdelen soms gewoon geslachtsdelen zijn. ▲

Dwalen langs de onontdekte, Amsterdamse verhalen

Dat ik als Utrechter een wandelgids over Amsterdam zou maken, hield ik niet snel voor mogelijk. Maar toch kreeg ik tijdens mijn Master Redacteur/editor de opdracht om samen met mijn medestudenten een boek over Amsterdam te maken. Binnen acht weken gingen we van een angstaanjagend leeg Word-bestand naar een prachtig geïllustreerde wandelgids vol verborgen verhalen over de stad. *Dwalen langs verhalen* bevat toegankelijke essays die je meer vertellen over de onbekende gezichten van Mokum, gecombineerd met leerzame wandelingen dwars door de stad.

Tekst /// **Maartje van Tessel** Beeld /// **Winonah van den Bosch**

D oor twee maanden zo intensief bezig te zijn met een boek over een stad die ik heel eenzijdig kende, ging er een wereld voor me open. Voor mij was Amsterdam een wat overgewaardeerde, te drukke stad waarvan al het wetenswaardige inmiddels wel bekend is. Nu voel ik me al met de simpele wandeling van de metrohalte Waterlooplein naar college in de Oudemanhuispoort direct verbonden met de geschiedenis van de stad, bijvoorbeeld bij het zien van het donkergroene, gietijzeren brugbordje met dikke, witte letters van de Staalmeestersburg. Je kent 'm vast wel, want het ontwerp is overal op de bruggen in de binnenstad terug te vinden. Heb je er ooit eens over nagedacht wie zoiets simpels en gewoons als een brugbordje ontwerpt? Nou, bij dezen: het bordje was een project van de Amsterdamse School. Ik schreef voor *Dwalen langs verhalen* een essay over deze eigenzinnige kunstbeweging uit de jaren 1920, die vooral bekend staat om zijn grootse en kenmerkende architectuurprojecten. Als je door de Spaarndammerbuurt loopt, is vrijwel alles ontworpen door Amsterdamse Schoolkunstenaars. De ronde hoeken en de kleine inhammetjes in de rechtlijnige huizenblokken zijn kenmerkend voor deze expressionistische bouwstijl. Tijdens het schrijven van het essay, leerde ik dat hoe groots de (internationale) faam van deze kunstbeweging ook is vanwege hun gebouwen, de ontwerpers ook zulke alledaagse, maar toch zeker niet onbelangrijke, elementen in de stad maakten. Ik ben altijd al snel geïntimideerd door termen over stromingen en kunstcollectieven, maar toen ik helemaal in de wereld van de Amsterdamse School dook, viel het kwartje dat deze kunst voor iedereen bedoeld is en niet alleen voor de geleerde kenners. Het houdt namelijk niet op bij deze brugbordjes. Als je erop begint te letten, dan zijn de letters van de Amsterdamse School opeens overal. Waar je ook loopt in de stad, je bent hoe dan ook verbonden met een enorme (kunst)geschiedenis. Zij is van en voor iedereen. Nu voor iedereen in coronatijd wandelen een noodgedwongen hobby is geworden, kan je met elk lockdownrondje weer zien hoe in Amsterdam allerlei verschillende geschiedenissen door elkaar lopen en bij elkaar komen tot een uniek geheel. Wat ik er het leukste aan vind, is dat alle verhalen die we in de wandelgids naar boven halen, nu gewoon weer actueel zijn. De stad gaat pas echt leven als je vandaag de dag ziet waar ze in het verleden door gevormd is. Zelfs als je denkt alles te weten over Anne Frank en haar dagboek of de boekverkopers

van de Oudemanhuispoort waar je eindeloos vaak bent langsgelopen; in *Dwalen langs verhalen* staan interessante stukken die je nieuwe inzichten geven. Ze laten je je opnieuw verwonderen over hoe rijk de stad Amsterdam is in culturele en geschiedkundige zin. Zo hebben we de Wallen in een ander perspectief neergezet door je het activisme in deze buurt te tonen, aan de hand van bijvoorbeeld Rob Stolk en de provo's. Ook weet ik zeker dat je *Het Parool* voortaan met andere ogen leest als je over zijn betekenisvolle rol in het verzet leert. Over Hella S. Haasse zal je niet meer denken in de context van dat ene boek op de middelbare school.

Dwaal langs al deze verhalen en volg de sporen die ze hebben getrokken langs de grachten, door de straten en in mysterieuze steegjes. Ik heb in elk geval al met deze mooie en belangrijke perspectieven mijn nieuwe studieplek heel veel beter leren kennen. Ook al is dit nog maar een topje van de ijsberg van alle verhalen die aan deze stad toebehoren, ik voel mij na het maken van dit boek helemaal verbonden met de rijke geschiedenis en even zo rijke toekomst van ons Amsterdam. ▲

Dwalen langs verhalen is nu vooruit te bestellen op uitgeverijredacteureditor.nl voor €14,95

De taboe van seksuele verhoudingen tussen docenten en leerlingen

Laatst zat ik tijdens een koffietje met mijn moeder en haar beste vriendin hardop te denken aan hoe er op de middelbare school een gymleraar was die een relatie had met een scholier en dat ik dat achteraf best wel gek vond. Toentertijd stond niemand er echt van te kijken; de gymleraar was heel jong en het meisje leek, in mijn herinnering, best oud. Mijn moeder en haar vriendin moesten hierom lachen. Dat gebeurde volgens hen vroeger aan de lopende band. Nu neem ik die 'lopende band' waar ze over spraken met een grote korrel zout, maar het valt niet te ontkennen dat tijden zijn veranderd en zoiets tegenwoordig steeds meer ondenkbaar is, of in ieder geval minder bespreekbaar. Toen *KRO Brandpunt* in 2011 onderzoek deed voor een reportage bleken er op de helft van de middelbare scholen seksuele relaties tussen docenten en leerlingen voor te komen. Ook kwam naar voren dat de meeste scholen in deze situaties gewillig de doofpot verkozen om imago schade te voorkomen. Heel recentelijk is gebleken hoe er structureel onveilige situaties konden ontstaan tussen coaches en kandidaten bij het programma *The Voice*. Misschien was die 'lopende band' waar mijn moeder en haar vriendin over spraken dus helemaal niet zo overdreven en is die lopende band nog even vol met zulke affaires als vroeger alleen is het tegenwoordig minder bekend.

Tekst /// **Afra van Ooijen** Beeld /// **Lesine Moricke**

T ijdens dat middagje kletsen met mijn moeder en haar vriendin raakten we steeds verder verzeild in een gesprek over het grijze gebied en over in hoeverre we tegenwoordig wel of niet te moeilijk doen. Het zijn onderwerpen waar ik me eigenlijk niet in het openbaar aan wil branden, maar waarover ik op de een of andere manier toch schrijf in deze Babel. Ik betrapte mezelf erop dat mijn toon, een luttele tien jaar na het behalen van mijn eindexamen, al gevaarlijk veel begon te lijken op die van mijn moeders generatie. Zo verkondigde ik, mijn moeder, of allebei iets in de trant van: 'Tegenwoordig wordt er veel te moeilijk gedaan over alles, vroeger was het zo veel vrijer, wij rookten nog jointjes samen met onze leraren op kamp en stonden gezamenlijk dronken te dansen op schoolfeesten toen er nog alcohol geschonken werd aan zestienjarigen'.

Steeds meer wordt de rol van machtsverschillen in seksuele relaties bespreekbaar gemaakt, en terecht. Vooral minderjarigen dienen beschermd te worden in verhouding tot meerderjarigen

in machtsposities. Ik denk terug aan hoe ik toen ik zelf nog op de middelbare school zat zelf vaak de formele verhouding met favoriete docenten zo veel mogelijk probeerde te vervormen naar een persoonlijke band, en hoe ik daar af en toe een kleine flirt voor in de strijd gooide. Ik vraag me tegenwoordig af of ik als zeventienjarige eindexamenleerling niet dondersgoed wist waar dat geflirt naartoe zou kunnen leiden. Verdomme, wat ben ik blij dat die docenten hun grens kenden, of simpelweg totaal niet geïnteresseerd waren natuurlijk. Ik was me vast en zeker bewust waar zulk geflirt toe kon leiden, maar ik kan achteraf met zekerheid zeggen dat ik nog niet de levenservaring had om goed aan te voelen wat ik nou precies wel en niet wilde. Ik durf er mijn hand niet voor in het vuur te steken dat ik altijd in staat was geweest mijn eigen grenzen te bewaken. Dus nee, gelukkig zijn de tijden veranderd en kunnen seksuele verhoudingen tussen volwassen docenten en minderjarige leerlingen tegenwoordig echt niet meer door de beugel. Dat die grens streng bewaakt wordt, betekent niet gelijk dat de persoonlijke band tussen leraren en leerlingen hoeft te verstijven, want och, wat heb

Voulez-vous manger beschuit avec moi?

Sommige talen zijn inherent sexy. De meest banale woorden klinken plotseling mysterieus en intrigerend als ze door een *native speaker* in het Frans of het Italiaans worden uitgesproken. Voor het Nederlands geldt dat betreurenswaardig genoeg niet. Dat blijkt maar weer uit een van onze meest bekende eufemismen voor het bedrijven van de liefde: ‘Daar zou ik wel eens een beschuitje mee willen eten.’

Tekst /// **Sonja Buljevac** Beeld /// **Bert Slenders**

In het *Woordenboek voor Populair Taalgebruik* op Ensie.nl staat ‘een beschuitje met iemand willen eten’ als volgt gedefinieerd: ‘Met iemand eens een dag of een nacht willen doorbrengen; meer specifiek: seks willen hebben.’ De oorsprong van deze uitdrukking ligt, hoe kan het ook anders, bij de marketing. Beschuitfabrikant Bolletje lanceerde begin jaren negentig een tweetal reclames waarin de uitspraak voor het eerst geïntroduceerd werd. De opzet was voor beide reclames hetzelfde: twee aantrekkelijke jonge vrouwen zitten giebelend op een terras met een glaasje rode wijn. Elke man die voorbijkomt ondergaat een uitgebreide keuring, totdat de ene vriendin met een ondeugende glimlach tegen de andere zegt: ‘Dáár zou ik wel eens een beschuitje mee willen eten.’

Het is een vaststaand feit in de reclamewereld: *sex sells*. Dit geldt zelfs voor een rol beschuit, zo ongeveer het minst opwindende product in de supermarkt (met uitzondering van die yoghurtjes die je darmflora stimuleren). Dat een bloedmooi model de etenswaar aanprijst op tv is te begrijpen. Maar waarom hebben Nederlanders de uitspraak die Bolletje verzoon om naar seks te verwijzen zo vanzelfsprekend overgenomen?

Als metafoor is de kwaliteit van de uitdrukking twijfelachtig. Daarvoor moet er namelijk een overeenkomst zijn tussen het beeld dat de metafoor vormt en datgene waar het naar verwijst. Wat de overeenkomsten zijn tussen ‘de daad’ en een droog, afbrokkelend beschuitje mag je zelf invullen, maar aantrekkelijk klinkt het in elk geval niet.

Een metonymisch verband is misschien duidelijker aan te tonen. Hierbij moet de beeldspraak zich op de een of andere manier verhouden tot de werkelijke kenmerken van datgene waar het naar verwijst. De enige associatie die eventueel te ontdekken valt tussen beschuit en seks, is dat je geliefde na een passievolle nacht een ontbijtje voor je klaarmaakt. Op zich een logische associatie, behalve dat beschuit niet bepaald een romantische maaltijd is. Bovendien vindt het ontbijt, als het goed is, pas ná het *moment suprême* plaats, maar de uitdrukking verwijst eerder naar de daad zelf. Ook dit verband is dus niet ijzersterk. Waarom juist dit beeld dan zo is blijven plakken bij het Nederlandse publiek, blijft een raadsel.

Maar hierbij toch nog een tip: wil je indruk maken op je partner, scharrel of onenightstand, bak dan gewoon wat croissantjes af. ▲

ik goede herinneringen aan het delen van mijn melodramatische puberproblemen met mijn favoriete docenten.

Maar hoe zit het met seksuele relaties tussen docenten en volwassen studenten? Hierbij blijft de ongelijke machtsrelatie bestaan, maar praten we over twee volwassen mensen die soms weinig in leeftijd verschillen. Waarschijnlijk naar aanleiding van het ‘een acht voor een nacht’ incident aan de UvA, zijn veel Nederlandse universiteiten onlangs bezig geweest met het aanpassen van hun gedragscodes. De discussies die hieruit voortkwamen lieten zien dat de meningen hierover verdeeld blijven. Zo publiceerde het studentenplatform van de Universiteit Utrecht, DUB, een paneldiscussie over het mogelijke verbod op liefdesrelaties tussen docenten en studenten van een panel bestaande uit docenten en studenten vanuit verschillende studierichtingen. Sommige studenten deelden hun ervaringen met docenten die avances hadden gemaakt en het ongemak dat zij achteraf voelden over de manier waarop zij extra aandacht hadden gekregen in werkgroepen. Zulk ongemak komt overeen met de ‘voor wat, hoort wat’ ervaringen die de slachtoffers van *The Voice* deelden tijdens de reportage met Tim Hofman op het YouTube kanaal *BOOS*. Vooral jonge meiden waren hierdoor gedupeerd. De manier waarop John de Mol daarna in het interview met Tim Hofman reageerde toonde aan hoe de verantwoordelijkheid voor het creëren van een veilige werkomgeving nog steeds wordt gelegd bij de slachtoffers in plaats van de daders. Ik moet vooral denken aan John de Mols verbijstering over de gebeurtenissen. Volgens hem zou de benaming coach ten opzichte van talent een gelijkwaardiger verhouding insinueren en valt daarmee het machtsverschil wel mee. Mij lijkt de

verhouding coach-talent vergelijkbaar met werkgever-werknemer en docent-student, omdat de machtsverschillen op gelijke wijze opereren.

Waar Jonn de Mol zich fel uitsprak tegen relaties tussen coaches en talenten omdat hij het onprofessioneel acht, leek het overgrote deel in de paneldiscussie van DUB tegen zo’n verbod te zijn. Het zou een te grote inbreuk zijn op de privésfeer. Een geluid tegen het verbod benadrukte dat het hierdoor kiezen is tussen de vrijheid van partnerkeuze door te vertrouwen op individuele morele afwegingen terwijl dat niet altijd goed gaat. Of anderszijds kiezen om bescherming te bieden aan kwetsbaren, met als gevolg dat er morele afwegingen gemaakt worden voor anderen waardoor er potentiële harmonieuze relaties beperkt worden of ook verhouding steeds meer in het geheim zullen gebeuren. Ik sluit me aan bij het idee van vrijheid van partnerkeuze, mits er een veilig klimaat bestaat binnen de universiteiten waar studenten hun klachten en ervaringen kwijt kunnen als het misgaat. Inmiddels hebben sommige universiteiten een systeem bedacht waarbij relaties tussen docenten en studenten intern aangegeven dienen te worden, zodat de toetsmomenten kunnen worden nagekeken door andere docenten. Dit lijkt me een goede manier om zulke relaties bespreekbaar te maken en tegelijkertijd verantwoordelijker bezig te zijn met de mogelijke consequenties van ongelijke machtsrelaties. Hoe dan ook ben ik benieuwd naar hoe het in de toekomst zal verlopen met die lopende band. Zolang alles maar bespreekbaar blijft, er een zo veilig mogelijke cultuur wordt gecreëerd voor studenten, en tegelijkertijd niet alle seksuele verhoudingen over een kam worden geschoren. ▲

Babel, Maandblad voor de Faculteit der Geesteswetenschappen, Spuistraat 134, kamer 2.01F, 1012 VB Amsterdam, babel-fgw@uva.nl

Hoofdredactie
Lois Blank en Kevin Hoogeveen

Redactie
Sonja Buljevac, Lucas Gortemaker, Afra van Ooijen, Tammie Schoots en Teske Wortman

Eindredactiecoördinatie
Amber Bregman

Eindredactie
Sonja Buljevac, Amber Bregman, Sarah Groeneweg, Sanne de Jong, Lisa van der Werf, Lisanne de Zee

Beeldcoördinatie
Fieke de Groot

Coverbeeld
Ishara Merhai

Fotografie
Sietske Arnoldus, Juliette de Groot en Amanda Vlieger

Illustraties
Winonah van den Bosch, Imke Chatrou, Bob Foulidis, Fieke de Groot, Jolan Lammertink, Lesine Moricke, Bert Slenders, Amanda Vlieger en Fiona Triest

Webredactie
Lois Blank, Kevin Hoogeveen en Danielle Kliwon

Redactieraad
Sarah Beeks, Reinier Kist, Everdien Rietstap en Thomas Rueb

Vormgeving
Luke van Veen,
www.lukevanveen.com

Druk
drukpartnerszuid
www.drukpartnerszuid.nl

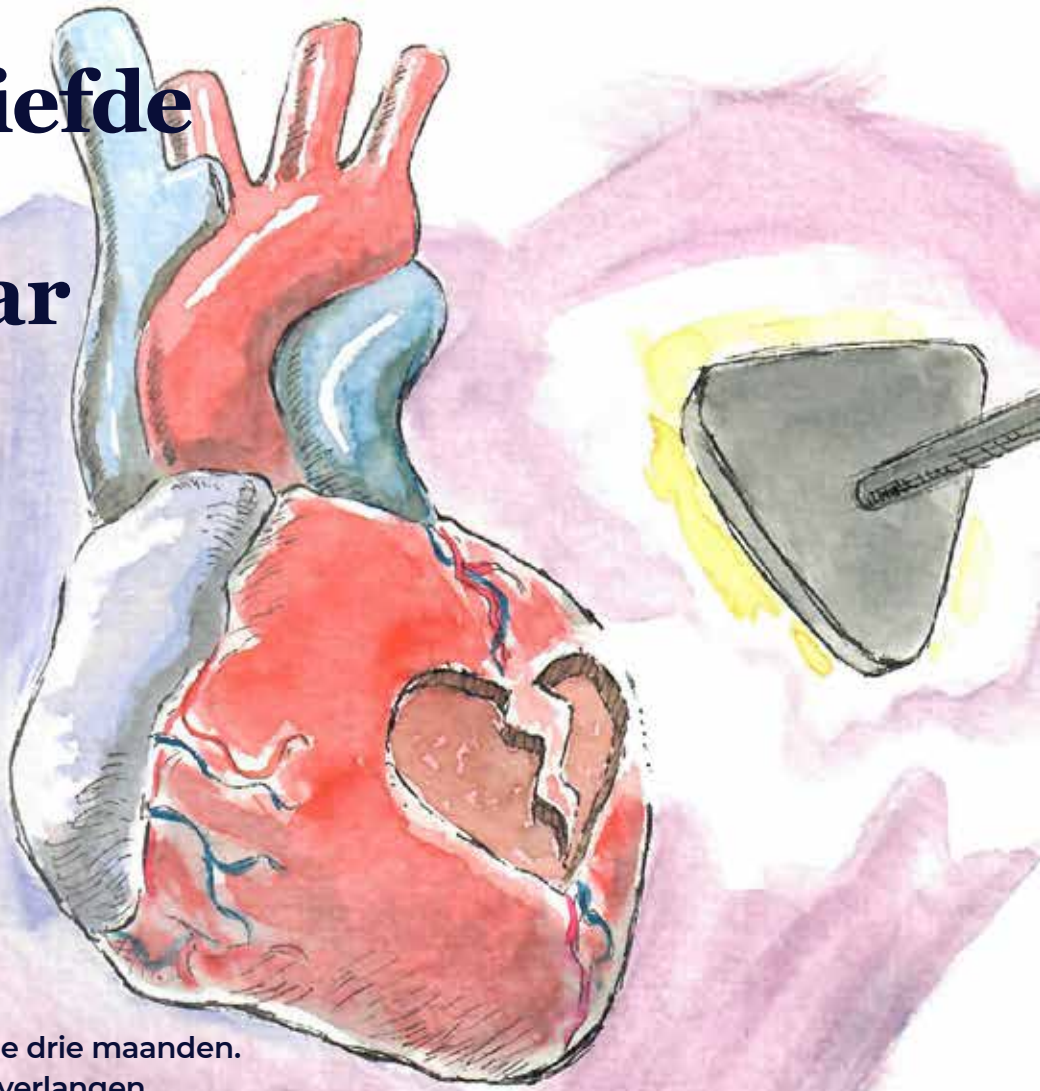
Vind ons leuk
f i t

www.babelmagazine.nl

Zie ons archief in op de UvA-website van *Babel*. Je vindt ons in de A-Z lijst van je opleiding.

Als lust en liefde samengaan, al is het maar voor even

Tekst /// Kevin Hoogeveen Beeld /// Bob Foulidis

Wat eenmalig gepland was, duurde drie maanden.
Met iedere vervulling, groeide het verlangen.
Niet eerder zo verbonden, zo bemind.

Je wilde niet verder met een man.
Volgens je goeroe was man-vrouw beter, echter.
Verraden, radeloos, boos.
Hoe kon je mijn geluk zo stelen?

Zou ik ooit van een ander kunnen houden?
Uit het zicht, uit mijn lichaam,
uit mijn hart?

Door een veelheid aan vervangers vervaagt het,
je brandmerk op mijn hart en geheugen.
Je glimlach, je ogen – nee, ik weet, voel het nog.

Lust kan zonder liefde, zonder verwachting.
Doch, wanneer zij samengaan,
vergeet je nooit hoe, dat ze er waren.

Ik mis je niet, en toch.